

ARREST VAN HET HOF
VAN 27 NOVEMBER 1973¹

**Magdalena Vandeweghe en anderen,
tegen Berufsgenossenschaft für die chemische Industrie
(verzoek om een prejudiciële beslissing,
ingediend door het Landessozialgericht Baden-Württemberg)**

Zaak 130-73

Samenvatting

1. *Prejudiciële vragen — Bevoegdheid van het Hof — Grenzen (EEG-Verdrag, art. 177)*
 2. *Sociale zekerheid van migrerende werknemers — Uitkering bij overlijden — „Rente of pensioen” — Verschillende begrippen (’s Raads verordening nr. 1408/71, art. 1)*
 3. *Sociale zekerheid van migrerende werknemers — Weduwe — Nieuw huwelijk — Uitkering — Begrip — Gelijkstelling met renten en pensioenen (’s Raads verordening nr. 1408/71, art. 1)*
-
1. Het Hof is volgens artikel 117 van het EEG-Verdrag niet bevoegd, uitspraak te doen over de uitlegging van bepalingen van internationaal recht die de Lid-Staten binden buiten het kader van het gemeenschapsrecht.
 2. De uitkering bij overlijden valt niet onder het begrip „rente of pensioen”.
 3. De weduwnuitkering bij hertrouwen moet worden geacht in de plaats te treden van het weduwenpensioen en moet derhalve worden gelijkgesteld met renten en pensioenen.

In de zaak 130-73

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van het Landessozialgericht Baden-Württemberg, in het aldaar aanhangig geding tussen

1. M. VANDEWEGHE,
2. S. VERHELLE,
beide wonende te Ingelmunster, België,
3. MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID EN VAN HET GEZIN, te Brussel,

¹ — Procestaal: Duits.

en

BERUFSGENOSSENSCHAFT FÜR DIE CHEMISCHE INDUSTRIE, te Heidelberg,

om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van artikel 2 van het derde aanvullend akkoord bij het Algemeen Verdrag inzake sociale zekerheid tussen het Koninkrijk België en de Bondsrepubliek Duitsland van 7 december 1957,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: R. Lecourt, President, A. M. Donner en M. Sørensen (rapporteur), Kamerpresidenten, R. Monaco, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore en C. Ó Dálaigh, Rechter,

Advocaat-Generaal: A. Trabucchi

Griffier: A. Van Houtte

het navolgende

ARREST

Ten aanzien van de feiten

De feiten, het onderwerp van de vraag en de standpunten van partijen zijn als volgt weergegeven in het rapport ter terechtzitting.

I — Feiten en procesverloop

1. Verzoekster sub 1 is de weduwe en verzoekster sub 2 de dochter van de op 24 april 1945 in Duitsland bij een lucht-aanval om het leven gekomen Belgische onderdaan Julien Verhelle. Verweerster in het hoofdgeding erkende diens dood als arbeidsongeval en kende aan verzoekster sub 1 een weduwenpensioen toe over het tijdvak van 24 april 1945 tot en

met juni 1946 — zij was op 5 juni 1946 wederom in het huwelijk getreden —. Verzoekster sub 2 kreeg een wezenpensioen vanaf 24 april 1945 tot en met mei 1952 — zij was op 8 mei 1952 18 jaar oud geworden —.

Verzoeksters vorderden van de Berufsgenossenschaft tevens een uitkering wegens overlijden („Sterbegeld”, § 589, Absatz 1, sub 1, Reichsversicherungsordnung) en een weduwenuitkering bij hertrouwen („Witwenabfindung”, § 615, Absatz 1, Reichsversicherungsordnung).

Verweerster wees deze vorderingen af op grond dat deze uitkeringen niet waren vermeld in het derde aanvullend ak-

koord bij het Algemeen Verdrag inzake sociale zekerheid tussen de Bondsrepubliek Duitsland en het Koninkrijk België van 7 december 1957, betreffende de betaling van pensioenen en renten over het tijdvak vóór de inwerkingtreding van het Algemeen Verdrag.

Hed strijdpunt tussen de partijen in het hoofdgeding is, of deze aanspraken onder artikel 2 van het derde aanvullend akkoord vallen; in dit voorschrift wordt immers slechts de uitbetaling van „Renten oder Rententeile” (Frans: „prestations ou fractions de prestations”) geregeld. Het Sozialgericht Mannheim besliste bij zijn uitspraak van 5 mei 1970 dat het „Sterbegeld” en de „Witwenabfindung” niet onder „Renten oder Rententeile” vallen.

Verzoeksters stelden hoger beroep in bij het Landessozialgericht Baden-Württemberg dat besloot het geding te schorsen en het Hof van Justitie krachtens artikel 177 van het EEG-Verdrag te verzoeken om een prejudiciële beslissing inzake de volgende vraag:

„Vallen onder artikel 2 van het derde aanvullend akkoord bij het Algemeen Verdrag inzake sociale zekerheid tussen de Bondsrepubliek Duitsland en het Koninkrijk België van 7 december 1957, betreffende de uitbetaling van de pensioenen en renten over het tijdvak vóór de inwerkingtreding van het Algemeen Verdrag, welk artikel de betaling van renten en pensioenen of van gedeelten hiervan („Renten oder Rententeile”) regelt, ook aanspraken op een uitkering bij overlijden of een „Witwenabfindung”?”

Het Landessozialgericht overwoog in zijn verwijzingsbeschikking dat het deze vraag aan het Hof voorlegt, omdat zijns inziens de stelling van het Sozialgericht en van verweerster met name opheldering verlangt op de volgende drie punten:

1. Het is niet duidelijk wat onder de term „Rententeile” is te verstaan. Moet hieronder een gedeeltelijke rente, dat wil zeggen een rente over een bepaald tijdvak worden begrepen of heeft de term een ruimere betekenis?

2. In de Franse versie van het derde aanvullend akkoord is sprake van „prestations ou fractions de prestations”. „Prestation” zou kunnen worden vertaald met „Leistung”. De term „Leistung” omvat echter meer dan pensioenen en renten en zou eventueel ook betrekking kunnen hebben op een uitkering bij overlijden en op „Witwenabfindung”.

3. Tenslotte blijkt dat zowel de inmiddels ingetrokken EEG-verordening nr. 3 als EEG-verordening nr. 1408/71 van de begrippen „uitkering” en „rente of pensioen” („Leistung” en „Rente”) eenzelfde definitie geven. Dit kan erop wijzen dat het gemeenschapsrecht geen onderscheid maakt tussen de termen „rente of pensioen” en „uitkering” en dat de term pensioen of rente, in afwijking van de Duitse terminologie, alle uitkeringen ingevolge het sociaal recht omvat.

2. De beschikking van het Landessozialgericht is op 30 april 1973 ingeschreven ter griffie van het Hof.

Overeenkomstig artikel 20 van het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de EEG, heeft de Commissie van de Europese Gemeenschappen, ten deze vertegenwoordigd door P. Karpenstein, als gemachtigde, op 18 juli 1973 schriftelijke opmerkingen ingediend.

Het Hof heeft, op rapport van de Rechter-Rapporteur en gehoord de Advocaat-Generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

II — Bij het Hof ingediende schriftelijke opmerkingen

De Commissie wijst erop dat het Hof krachtens het EEG-Verdrag niet bevoegd is bilaterale verdragen uit te leggen, zoals het Landessozialgericht op grond van artikel 177 in casu vraagt. Het verzoek is derhalve, voor zover het betrekking heeft op artikel 2 van het derde aanvullend akkoord, niet ontvankelijk.

De Commissie merkt echter op dat volgens de motivering van de verwijzingsbeschikking onder meer zou moeten worden opgehelderd, wat de juiste betekenis is van de in de EEG-verordeningen nrs. 3 en 1408/71 gebezigde verwante begrippen „uitkering” en „rente of pensioen”. De Commissie heeft er geen fundamenteel bezwaar tegen, wanneer deze opmerking in de verwijzingsbeschikking zou worden opgevat als een subsidiair aan het Hof voorgelegde vraag of de in de verordeningen nrs. 3 en 1408/71 gebezigde verwante begrippen „uitkering” en „rente of pensioen” ook aanspraken van het in het hoofdgeding omstreden karakter omvatten.

De Commissie meent dat voor een dergelijke interpretatie van de verwijzingsbeschikking te gerede aanleiding bestaat, nu volgens punt 1 van de „Algemene Opmerkingen” onder Bijlage II van verordening nr. 1408/71, de bepalingen in een van toepassing blijvend verdrag inzake sociale zekerheid, welke verwijzen naar verdragen die niet in Bijlage II zijn vermeld en derhalve door de gemeenschapsregeling terzijde worden gesteld, zijn vervangen door verwijzingen naar de overeenkomstige bepalingen van het gemeenschapsrecht. Deze bepaling heeft onder andere tot gevolg, dat de definities („uitkering”, „pensioen of rente”) die in artikel 1, punt 12, van het in Bijlage II niet vermelde Algemeen Verdrag tussen Duitsland en België worden gegeven en waarnaar in artikel 1 van het wel in Bijlage II vermelde derde aanvullend akkoord wordt verwezen, niet meer alleen moeten worden gelezen in de zin van het bilateraal verdrag, maar overeenkomstig de voorschriften van het gemeenschapsrecht.

De Commissie gaat dan ook nader in op de vraag, hoe de begrippen „uitkering” en „pensioen of rente” in het gemeenschapsrecht moeten worden begrepen.

Zij wijst erop dat de begrippen „uitkering” en „pensioen of rente” in de verordeningen nrs. 3 en 1408/71 in wezen op dezelfde manier zijn omschreven.

In bijna gelijklopende termen als in arti-

kel 1, sub s, van verordening nr. 3 omschrijft artikel 1, sub t, van verordening nr. 1408/71 deze begrippen aldus:

„alle uitkeringen, pensioenen en renten, met inbegrip van alle bedragen ten laste van de openbare middelen, verhogingen in verband met aanpassing aan het loon- of prijsniveau of aanvullende uitkeringen, zulks behoudens het bepaalde in titel III, alsmede de als afkoopsom uitgekeerde bedragen welke in de plaats kunnen treden van de pensioenen of renten, en de terugstorting van premies of bijdragen.”

Volgens de Commissie blijkt hieruit dat het Gemeenschapsrecht het begrip „pensioenen en renten” ruim opvat; met name vallen onder dit begrip ook de als afkoopsom uitgekeerde bedragen welke in de plaats kunnen treden van een pensioen of rente.

Bij de forfaitaire „Witwenabfindung” gaat het om een dergelijke afkoopsom, zodat deze in het gemeenschapsrecht stellig onder het begrip „pensioen of rente” valt.

De Commissie is verder van mening dat de voorschriften in deze formulering zowel gelden voor het geval dat de afkoopsom in de plaats treedt van aanspraken op pensioenen of renten, als voor het geval dat de som wordt toegekend voor vervallen pensioenen of renten.

Anders is het volgens de Commissie in het geval van de uitkering bij overlijden. Deze wordt zowel in verordening nr. 3 (artikel 1, sub t) als in verordening nr. 1408/71 (artikel 1, sub v) reeds in de definities streng van de pensioenen en renten gescheiden. Het gaat hier om een eenmalige uitkering bij overlijden, dat wil zeggen om een niet-periodieke uitkering. Uit artikel 32 van verordening nr. 3 en de artikelen 64 tot en met 66 van verordening nr. 1408/71 blijkt bovendien, dat het Gemeenschapsrecht voor de verschillende soorten pensioenen of renten andere regelingen treft dan voor eenmalige uitkeringen, zoals die bij overlijden. Het Gemeenschapsrecht laat dan ook niet toe een eenmalige betaling in geval van overlijden, zoals het „Sterbe-

geld”, onder de begrippen „pensioenen of renten” of „gedeelten van uitkeringen” te brengen.

Ten vervolge op het aldus weergegeven rapport ter terechtzitting is overgegaan tot de mondelinge behandeling.

De Commissie heeft ter terechtzitting van 24 oktober 1973 mondelinge opmerkingen gemaakt.

De Advocaat-Generaal heeft ter terechtzitting van 14 november 1973 conclusie genomen.

Ten aanzien van het recht

- 1 Overwegende dat het Landessozialgericht Baden-Württemberg bij beschikking van 26 april 1973, ingekomen ter griffie van het Hof op 30 april 1973, heeft verzocht om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van artikel 2 van het derde aanvullend akkoord bij het Algemeen Verdrag inzake sociale zekerheid tussen het Koninkrijk België en de Bondsrepubliek Duitsland van 7 december 1957;

Ten aanzien van de bevoegdheid van het Hof

- 2 Overwegende dat het Hof volgens artikel 177 van het EEG-Verdrag niet bevoegd is uitspraak te doen over de uitlegging van bepalingen van internationaal recht die de Lid-Staten binden buiten het kader van het gemeenschapsrecht;

dat het Hof derhalve niet bevoegd zou zijn zich uit te spreken over de vragen van uitlegging met betrekking tot artikel 2 van het derde Belgisch-Duitse aanvullende akkoord, met name waar in de Franse en Nederlandse tekst de termen „prestations ou fractions de prestations” en „uitkeringen of gedeelten van uitkeringen” worden gebezigd als evenwaardig aan de Duitse term „Renten oder Rententeile”, terwijl deze laatste uitdrukking elders in het akkoord wordt weergegeven met de termen „pensions et rentes” en „pensioenen en renten”;

- 3 Overwegende evenwel dat het Landessozialgericht blijkens zijn verwijzingsbeschikking van mening is dat de betekenis van de overeenkomstige termen in de gemeenschapsverordeningen inzake de sociale zekerheid van werknemers van invloed kan zijn op de uitlegging van het akkoord;

dat zulks temeer het geval kan zijn, daar Bijlage II van verordening nr. 1408/71 van 14 juni 1971 bepaalt dat het aanvullend akkoord van toepassing blijft zonder vervangen te worden door de bepalingen van de verordening, en omdat de verwijzingen naar andere, niet in Bijlage II vermelde verdragsbepalingen, zoals van het Belgisch-Duits Algemeen Verdrag inzake sociale zekerheid van 7 december 1957, zijn vervangen door verwijzingen naar de overeenkomstige bepalingen der verordening;

dat de in artikel 1, sub 12, van het Algemeen Verdrag gegeven definities („uitkering”, „pensioen” en „rente”) waarnaar artikel 1 van het derde aanvullend akkoord verwijst, derhalve zijn vervangen door de overeenkomstige bepalingen der verordening;

dat deze situatie overigens analoog is aan die welke onder vigeur van verordening nr. 3 van 25 september 1958 voortvloeide uit Bijlage D dier verordening;

- 4 dat, waar de gestelde vraag kan worden gezien als een vraag van uitlegging van gemeenschapsbepalingen, het Hof bevoegd is deze te beantwoorden;

T e n p r i n c i p a l e

- 5 Overwegende dat in de eerste plaats wordt gevraagd of de term „rente of pensioen” tevens ziet op de uitkering bij overlijden („Sterbegeld”), als bedoeld in § 589, Absatz 1, sub 1, van de Duitse Reichsversicherungsordnung (RVO);
- 6 Overwegende dat artikel 1 van verordening nr. 1408/71 een duidelijk onderscheid maakt tussen „uitkering bij overlijden” enerzijds en „uitkeringen”, „pensioenen” en „renten” anderzijds;

dat volgens artikel 1, sub v, onder „uitkering bij overlijden” wordt verstaan elk bedrag ineéns dat in geval van overlijden wordt uitgekeerd, met uitzondering van de als afkoopsom uitgekeerde bedragen welke in de plaats kunnen treden van de pensioenen of renten;

dat voorts uit titel III, hoofdstuk 5, „Uitkeringen bij overlijden”, blijkt dat deze aan een andere regeling zijn onderworpen dan de pensioenen en renten;

- 7 dat derhalve dient te worden geantwoord dat de uitkering bij overlijden niet onder het begrip „rente of pensioen” valt;

- 8 Overwegende dat voorts wordt gevraagd of de in § 615 RVO bedoelde forfaitaire weduwnuitkering bij hertrouwen („Witwenabfindung”) onder het begrip „rente of pensioen” valt;

dat volgens artikel 1, sub t, van verordening nr. 1408/71 onder „uitkeringen”, „pensioenen” en „renten” worden verstaan alle uitkeringen, pensioenen en renten . . . alsmede de als afkoopsom uitgekeerde bedragen welke in de plaats kunnen treden van de pensioenen of renten . . .;

dat het derhalve gaat om de vraag of de weduwnuitkering bij hertrouwen een als afkoopsom uitgekeerd bedrag is hetwelk in de plaats treedt van een pensioen of rente;

dat hieromtrent dient te worden overwogen dat het de bedoeling van een dergelijke uitkering is enerzijds weduwen niet te weerhouden van een nieuw huwelijk waardoor zij hun recht op weduwenpensioen zouden verliezen, en anderzijds de verplichtingen van het uitkeringsplichtige orgaan te verlichten door te voorzien in de betaling van een forfaitair bedrag in de plaats van periodieke betalingen die zich over een lange periode kunnen uitstrekken;

- 9 dat hieruit volgt dat een dergelijke uitkering moet worden geacht in de plaats te treden van het weduwenpensioen en derhalve moet worden gelijkgesteld met renten en pensioenen;

Ten aanzien van de kosten

- 10 Overwegende dat de kosten, door de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening harer opmerkingen bij het Hof gemaakt, niet voor vergoeding in aanmerking kunnen komen;

dat de procedure ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding als een aldaar gerezen incident is te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen;

Gezien de processtukken;

Gehoord het rapport van de Rechter-Rapporteur;

Gehoord de mondelinge opmerkingen van de Commissie van de Europese Gemeenschappen;

Gehoord de conclusie van de Advocaat-Generaal;
 Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, met name artikel 177;
 Gelet op 's Raads verordening nr. 3 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers, met name Bijlage D;
 Gelet op 's Raads verordening nr. 1408/71 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, met name artikel 1, sub t en v, titel III, hoofdstuk 5, en Bijlage II;
 Gelet op het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, met name artikel 20;
 Gelet op het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen;

HET HOF VAN JUSTITIE,

uitspraak doende op de door het Landessozialgericht Baden-Württemberg bij beschikking van 26 april 1973 gestelde vraag, verklaart voor recht:

De bepalingen van verordening nr. 1408/71 moeten aldus worden uitgelegd dat de termen „renten” en „pensioenen” wel de forfaitaire weduwenuitkering bij hertrouwen, doch niet de uitkering bij overlijden omvatten.

Lecourt	Donner	Sørensen
Monaco	Mertens de Wilmars	Pescatore
		Ó Dálaigh

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op zeventwintig november negentienhonderddrieënzeventig.

De Griffier
 A. Van Houtte

De President
 R. Lecourt